

CASUS QUARTUS.

PAULUS CONTRACTIS Sponsalibus de futuris nuptiis cum Anna, reque habita illam a parte promisorum, sed non stupri conscientia, sepius in uxorem postulat, quo renuente, & filiae persuadente, ut promissa relaxet, PAULUS alteri testibus presentibus juratam fidem praeberet, nondum tamen est matrimonium in faciem Ecclesie celebratum. Interim Anna appareat gravida, & pater instat, ut illam ducat in uxorem, minando utrius mortem. Ille fide sibi relaxata, & de novo alteri cum iuramento in praesentia testium præstata, quam si non ducat, homocidiam etiam sequentur, sese excusat.

Queritur: *quarum barum tenetur in uxorem ducere?*

Pro secundis sponsalibus duo faciunt. *Primum est*, quod sponsalia prima fuerunt simplicia, & posteriora sunt iuramento confirmata, ita quod in his ultra obligacionem promissio est juramento vinculum, & semper vinculum fortius supervenientis dissolvit minus, ut notat gloss. in cap. *Venientia*, de Sponsalibus. Ut uxori.

Secundum, quod relaxatis per Annam, & eis Patrem promissionibus, contraxit PAULUS sponsalia jurata cum altera, & Doctores assertur, prima sponsalia simpliciter contrafacta, tunc per secunda iurata dissoluti, cum iurans a primis intendit recedere ex causa, qualis inter alias est, mutua remissio, & absolutio. *Extra de Sponsal. cap. Præterea*. His non obstantibus.

Dicendum, quod PAULUS teneatur servare prima sponsalia, & uxorem ducere Annam, & non alteram, nec posse, si id non faciat, a Confessario absolvit.

Probatur ea potissimum ratione, quia sponsalia contrafacta cum Anna subsecuta copula, erant ante Concilium Tridentinum matrimonium presumptum, ita ut dissolventer subsecutum matrimonium in facie Ecclesie cum alia contractum, ut patet ex cap. *Is qui filium, de Sponsal.* Et quia Pater ANNÆ ignorabat hanc copulam, noluit eam dare in uxorem Pauli, persasitque filie, ut sponsalia relaxaret, quod pater nequitum fecisset, si copula subsecuta conscientia fuisse. Idque constat, quoniam ubi primum gravidam vidit filiam, cogit PAULUS ad eam ducendam, & ad promissi servandam, ac idem cum illa relaxatio non fuerit voluntaria, tam ex parte Patris, qui de copula nihil sciebat, quam ex parte ANNÆ, que coacta a patre talis copula inscio consentit, non potest PAULUS virtute talis consensus, & relaxations involuntari alteram ducere; potest enim consensus revocari, quando nova, & rationabilis causa emerget, & si principio fuisse sciata, consensus impedivisset. Arg. c. *Quemadmodum, de Jurejurando, & cap. Quinta salitis eod.*

Deinde, quod in casu non dicitur filiam relaxasse sponsalia, sed quod Pater hoc ei suscit, & tandem Pater relaxavit illa tacent. Jam autem taciturnitas in noctis, & que notable damnum affecunt, non dicit consensus, sed dissensum. L. *Filioli familiæ, §. Invitus.*

Præterea, que vergunt in notabile alicuius præjudicium, nullus ignorans tale præjudicium dicitur in eo consentire; qui consensus supponit notitiam rei, cui assentimur: cum ergo nullo modo sciverit filiam esse stupratam, & gravidatam a PAULO, & hoc ignorans consenserit in dissolutionem sponsalium, & ubi hoc præjudicium sibi illatum novit, consensus revocavit, & PAULUS ad ducendam filiam in uxorem cogit, non potest PAULUS deobligari ab illa ducendo, ex consensu, & relaxatione facta, per ignorantiam præjudicii tam notabilis, illati patri, & filie. Arg. c. *Si post præstitum, de Cens. I. 6. & I. de Atare, §. Qui tacuit, si de Inter. ab. non.*

In domo data etiam, quod filia consenseret, & sponsalia relaxasset, non maneret PAULUS liber con-

trahendi cum altera, eo quod talis consensus pro cessit ex metu, & verecundia paternali, quam sola persuasio, & presentia Patris inducit, & que causa fuit, ut consenserit filia in relaxacionem, alias non consensura. Arg. Legis prima, §. Quæ oneran de, §. Quarum rerum actio non dat, ibi: *Et hoc causa cognita; si liquido apparet liberum metu solo, vel nimia patroni reverentia ita se subjecisse, ut vel patni quidam stipulatione se subjecisse.* Per que verba significatur, quod non solum actus annulatio factus coram eo, cui debetur reverentia, ut Patri, vel Patrono; sed etiam fiat postea, dummodo causa cognita appareat, quod propter metum, vel nimiam reverentiam consenserit.

Ad primum in contrarium negatur, Sponsalia secunda iurata dissolvitur priora simplicia. Immò contrarium dicitur, in c. *Sicut ex litteris, de Sponsalibus*, § 22. q. 2. In malis promissis, & cum illa sponsalia secunda fuerint illicita, nempe, facta contra priorem promissionem, iuramentum in illis non obligat: immò quod injuriam, qua sit ferito, non est differentia inter iuramentum, & simplicem promissionem, cum utrumque delictum sit mortale, ut habetur in cap. *Juramenti* 22. q. 5. ubi dicitur: *Ideo Dominus inter iuramentum, & loquelam nostram nullam vult esse distinguit; quia sicut in iuramento nullum convenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium, quia utrumque, & perjurium, & mendacium Divini iudicij pena damnatur.*

Ad secundum dicitur, quod ex consensu parium tunc dissolventur sponsalia, quando consensus est liber, quia hic neque ex parte Patris, stuprum ignorantis, neque ex parte filie est, qua ob meum reverentiam Patris id fecit, alias non factura. Tenerit ergo PAULUS Annam in uxorem ducere, quam deforavit, & gravidam efficeret, & si id nolit facere, non debet a Confessario absolvit.

EXAMEN III.

De consensu secundum se.

Q. 45. per quinque art. De Consensu coacto, & conditio nato, Q. 47. per sex art.

QUÆRER. I. Consensus, & quidem verbis expressus, estre causa efficiens matrimonii, sic, ut sine eo illud nullatenus possit fieri per quamcumque superiorem potestatem, etiam Divinam?

XXX. Resp. 1. Consensus est causa efficiens matrimonii. Ita S. Thom. q. 45. art. 1. loquens de matrimonio ut vinculum, non ut contractus, vel Sacramentum est: quia sic habet consensus per causam materiali, & formalis, ut in precedentibus dicuntur.

Ratio data est in hoc Tract. Ex. 1. q. 2. pro 1. p. ubi quacumque dicta sunt de vinculo, hic revideantur.

Resp. 2. Consensus debet esse sensibiliter expressus, sive verbis propriis dictis, sive nutibus. Ita S. Thom. ib. art. 2. in c. & ad 2.

Ratio: Matrimonium est contractus humannis, & obligans: Sed homines non possunt contrahere, nec se obligare, nisi suam voluntatem sibi invicem manifestando. Ergo.

In Resp. ad 3. S. D. solvit casum de pueritate tenuente prætercedendis, parentibus eam viro tradentibus, & ait: *Eos, qui conjungantur, sic oportet consentire, ut invicem se spontaneè recipiant, quod judicatur fieri, si in desponsatione non contradicunt: unde verba: Parentum computantur in casu illo, ac si essent pueræ; est enim sufficiens signum, quod sunt eius, ex quo non contradicunt.* Hæc ibi.

Resp. 3. Ad valorem matrimonii non sufficit solitus

De Matrimonio, & Sponsalibus.

lus consensus Parentum, immò sine eo validè contrahitur; nec possunt Parentes Filium cogere ad matrimonium; bene tamen ex quadam rationabilis causa inducere, juxta S. Th. q. 47. art. 6.

Ratio S. Th. In matrimonio est quasi quedam servitio perpetua. Ergo debet eligi sponte sua. Item filii in eligendo statu sunt sui juris. Unde in c. *Cum virum, de Regularibus*, dicitur, filium in electione proposito Parentum non cogi sequi voluntatem. Hinc & S. Th. cit. art. 6. ad 1. explicans illud Apostoli Coloss. 3. *Fili obediens Parentibus per omnia*, ait: *Non intelligunt in illis, in quibus est liber sui, sicut pater: & bujusmodi est Matrimonium, per quod etiam filius fit pater.* Hæc ibi.

Notum tamen, quod filii absque rationabili causa, inconsolitus parentibus contrahentes matrimonium, ordinariè precent mortaliter. Quia parentum manus est, non solum proles educare, sed & ad perfectum statum deducere. Non tamen propter hoc possunt exahedare, nec dos; (conditione saltem mariti, si non filia, proportionata, quia uxor sequitur conditionem mariti) multò minus alimenta denegari. Quia in Novell. 115, recentior causa exahedationis, nec inter eas referunt matrimonium invitum parentibus contrahendum, & in ponitalium, ac odiosis extenso facienda non est, adeoque non debet fieri exahedatio, nisi ob causas ibi expressas. Cause, propter quas filii, vel filia parentibus certum matrimonium suadentibus parentes tenentur, sunt v. gr. si ex tali conjugio sequatur iniuriticum compagio, parentum in extrema necessitate existentium sustentatio, &c. Et hoc si proles p̄a statu ad matrimoniale se jam resolvet.

XXXI. Resp. 4. Nulla potest humana, civilis, vel Ecclesiastica potest sine conjugum consensu in iis efficeri vinculum matrimonii.

Ratio: Quia est vinculum animorum: Sed nulla potest humana habet dominum super animos subditorum, immò nec super corpora; ut patet ex dictis supra Tr. 7. de Jur. & Just. Ex. 2. n. 38. Ergo.

Hinc dum Arin. dicit, quod civis sit plus Reipublice, quam sibi ipsius, intelligenter quantum ad rem familiarem, & bona fortuna: pro commode Reipubl. expondera, immò & vitam ipsam profundendam, si necesse fuerit, captivitatem, servitatem subditum, variis contractus ex natura tamen non indissolubiles faciendo: non verò loquitur de his, quae ex natura seu libertatem petunt, & essentia, vel per se indissolubilia sunt, & perpetua, ut est matrimonium. Quod proinde dependet a libero contractuum consensu, puta, in fieri, non in conservari. De quo vide in Tr. bc. Ex. 1. Q. 2. n. 2. pro 6. p. Unde non sequitur, quod multo disensus possit dissolvi. Ex quo solvitur illud: Omnes res, per quacumque causas nascitur, per easdem dissolvitur: Sed matrimonium nascitur per consensum. Ergo Pro quo videatur. Ratio 1. p. Resp. 10. ad O. 4. Exam. 2. n. 24.

XXXII. Resp. 5. Vinculum matrimonii potest per absolutum Dei potentiam fieri inter virum, & mulierem absque proprio eorum consensu, seu inter inscos, & relutantes. Dixi, *Vinculum*; quia non est hic sermo de contractu, vel Sacramento. Ratio: Deus habet absolutum, independens, & supremum dominium in hominum corpora, & animos, & ut S. Augustinus loquitur, magis habet in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi suas. Ergo potest pro libitu suo dominium corporis viri ad finem matrimonii dare mulierem, & e contra, immo ab uno viro transferri in alium, quod est causae vinculum. Et ne quid desit de statu, & perfectio ne, potest suavitate, & fortiter eorum animos, salva liberata, ad mutum amorem conjugalem exercitare. Sicut a pari, ratione dicti supremi dominii potest in hominem inducere vinculum, seu obligationem Religionis, licet in eam non consenserit, ut sit obligatus, sicut aliis eam professus.

Ratio 2. Per absolutum Dei potentiam non potest datur relatio sine suo fundamento proximo, sū ratione fundandi: Sed haec est consensus conjugum, & non potest esse voluntas DEI. Tum quia voluntas DEI est extrinseca, ratio vero fundandi extremis relatibus debet esse intrinseca. Tum etiam, cum sit relatio, & correlatio, ratio fundandi debet esse multiplicata, seu duplex: voluntas autem DEI est unica. Ergo. Utique haec Oppositio pluribus instantiis, limites morales exceeditibus, roborari posset. Sed solito videatur tum in Philosophia in Tr. de Violento, & de Prædicamento Relations; tum in Theologia de relatione equalitatis inter Divinas Personas, & de relatione inter Humanitatem Christi, & Personam Verbi unitam; quo me remitto, ne in speculativis excedam, & Moralistas offendam.

QUÆRER. II. Matrimonia coacta, seu ex metu contrafacta suntiva valida?

XXXIII. Dicitur in titulo, *reu ex metu*; quia per coactionem, seu violentiam in presenti intelligentia metus, qui, ut ait S. Th. q. 47. art. 1. in corpore secundo Jurisperitos est insontis, vel futuri periculi causa mentis trepidatio. Alia metus definitio data est supra Tract. 3. Ex. 1. n. 12. Ubi etiam metus fuit divisis in levem, & in gravem, seu cadentem in virum constantem; & explicatum, quid requiratur ad hoc, ut metus sit gravis, quæ ibi videantur. Sicut & illa, quæ ibidem n. 11. de violentia sunt dicta. His aliae, quod metus gravis, seu cadens in virum constantem possit inferri a du-

Aliquod auferri, ita & acquiri; nam *Lega* 32. f. de Acquir. rer. dom. dicitur: *Etiam invit. nobis per servos nostros acquiritur dominium.* Si ergo Jura humana, & Principes hujs seculi in invium possint transferre dominium; a fortiori id potest Deus.

Notanda ergo bene est differentia inter dominium morale, quale est in presenti, & physicum; quod primum acquiritur non solum voluntate propria, sed & Superioris, praesertim supremi; alterum verum solidum per physicam unionem cum forma.

Declaratur ulterius, & excluditur fundamentum Adversarius. Vinculum conjugale formaliter

non est quid vitale, sicut est consensus, vel actus meritorius, qui per absolutum Dei potentiam sine actuali influxu proprii principi vitalis ponit non potest, nec potest esse sine libertate: sed est quid morale, secundum legem ordinariam consecutum ad actum vitalem humanæ voluntatis velut ad fundamentum, adeoque liberum quidem, si proveniat ex propria contrahentium voluntate, *secis*, si ex voluntate aliena. Hinc etiam formaliter, seu essentialiter non est quid liberum, quia aliis à conjugibus liberè posset dissolvi. Nec essentialiter consistit in unionib[us] animorum, & divortiatis. Ergo.

Resp. 6. Matrimonium sic factum esset ejusdem rationis cum moderno.

Ratio 1. De essentia, & ratione formalis vinculum conjugalis nihil aliud est, quam dominum radicale super corpora: Sed hoc conjugibus conferri potest tam voluntate propria, quam Dei; ut probatum est pro Resp. 5. Ergo.

Ratio 2. Sola varietas cause ab effectu non tollit identitatem, seu convenientiam in natura specifica, nam homo producitur per creationem, & homo producitur per generationem, sive ejusdem speciei; idem est de calore causato a Soile, & causato ab igne. Subiungo: Sed in presenti solidum est diversitas cause efficiens. Ergo.

Oppone potest 1. contra Resp. 5. Licet voluntas humana possit a DEO necessari, ut patet in amore beatissimo, non tamen potest ei a DEO inferri violentia? Sed in casu positivo inferre violentia; violentum enim est, quod est à principio extrinsecus passo non conferente vim, seu resistente; sed conjugis invito resistunt. Ergo.

2. Per absolutum Dei potentiam non potest datum relatio sine suo fundamento proximo, sū ratione fundandi: Sed haec est consensus conjugum, & non potest esse voluntas DEI. Tum quia voluntas DEI est extrinseca, ratio vero fundandi extremis relatibus debet esse intrinseca. Tum etiam, cum sit relatio, & correlatio, ratio fundandi debet esse multiplicata, seu duplex: voluntas autem DEI est unica. Ergo. Utique haec Oppositio pluribus instantiis, limites morales exceeditibus, roborari posset. Sed solito videatur tum in Philosophia in Tr. de Violento, & de Prædicamento Relations; tum in Theologia de relatione equalitatis inter Divinas Personas, & de relatione inter Humanitatem Christi, & Personam Verbi unitam; quo me remitto, ne in speculativis excedam, & Moralistas offendam.

QUÆRER. II. Matrimonia coacta, seu ex metu contrafacta suntiva valida?

XXXIII. Dicitur in titulo, *reu ex metu*; quia per coactionem, seu violentiam in presenti intelligentia metus, qui, ut ait S. Th. q. 47. art. 1. in corpore secundo Jurisperitos est insontis, vel futuri periculi causa mentis trepidatio. Alia metus definitio data est supra Tract. 3. Ex. 1. n. 12. Ubi etiam metus fuit divisis in levem, & in gravem, seu cadentem in virum constantem; & explicatum, quid requiratur ad hoc, ut metus sit gravis, quæ ibi videantur. Sicut & illa, quæ ibidem n. 11. de violentia sunt dicta. His aliae, quod metus gravis, seu cadens in virum constantem possit inferri a du-

habet axioma. 2. Illud non est perpetuum, ratione cupus potest peti restituio in integrum: Sed S. Tb. in verbis allatis dicit, quod ratione metus in virum constantem cadentis possit peti restituio in integrum. Ergo.

Oppono 2. Coactio, ut ante discimus, est contra fines matrimonii, & contra animorum unionem, & amorem conjugalem. Ergo irritat illud jure naturae. Simile est in Polygamia.

3. Non minus matrimonio repugnat coactio, quam conditio opposita fini, & boni eius: Sed hac illud irritat jure naturae, ut dicetur postea. Ergo & illa.

4. Juri naturae repugnat acquirere jus in alterum per injuriam: Sed hoc feret. Ergo.

5. Liberalis datio exigit specialem libertatem: Sed in contractu matrimonii est liberalis datio, nimirum proprii corporis. Ergo.

Ad 1. Resp. S. Thom. quod coactio repugnat solidum connaturalitati matrimonii, & perpetuitati eius non verò essente, seu facit quod eius natura, & perpetuitas non habeatur tam connaturaliter, seu modo tamen connaturali, ut petit, nimirum cum plena libertate, ratione cuius solent inter conjuges esse major amor & pax: ideoque ratione coactio non posse peti restituio in integrum.

Ad 1. Confirm. axioma est verum de violento simpliciter tali, in quo passum nullo modo activè concurret, non verò de eo quod est secundum quid tale, in quo passum activè, eti secundum quid involuntariè, concurret: Simile est in servituie personarum.

Ad 2. Confirm. maj. est vera, si restituio in integrum possit peti jure naturae: uti non potest in praesenti.

Ad 2. Oppos. dist. ante illos fines omnino tollendo, neg. difficulter, seu nobiliter impediendo, eorumque connaturalitati predicando, conc. Quod autem Polygamia jure naturae sit nulla, & invalida, non est præcisè ex hoc capite, sed idem, quia Ratio naturalis dicit, quod res uni tradita, nimirum corporis traditum coniugi, non possit tradi alteri, nisi supremo humani corporis Domino, scilicet Autore nature, in jure naturali dispensante; non verò dicitat, quod ad matrimonii valorem requiratur plenissima libertas.

Ad 3. neg. maj. Quia illa conditione naturam, & bona matrimonii omnino tollit, coactio verò, seu metus ea compatiuit, licet non tam connaturaliter.

Ad 4. neg. maj. stando præcisè in jure naturae, non attendendo ad invaliditatem, quam jus postum induxit.

Ad 5. dist. maj. Libertatem simpliciter saltem, & absolutè talem, (nimirum stans in jure naturae) que etiam in praesenti causa adest, conc. maj. cum omni gradu perfectionis, neg. Simile est in Voto sive simplici, sive solemnii, factio ex gravi metu, quod non est irritum jure naturae, sed Ecclesiastico. Ex quo fit, quod sicut Deus offenditur per peccatum ex metu factum, ita de se accepte promissionem injuriosus extortum; ad injuriam seu iniuritatem habendo se permisive: non approbando eam.

QUÆRÒ IV. Potestne fieri matrimonium per consensum conditionatum, præsumtum adjecta conditione impossibili?

XXXVIII. Ante Resp. Nota, quod conditio, solita explicari per particulam si, definatur, à Sylvestro & aliis, quod si Oratio, in qua id omne, quod agitur, in futurum eventum suspendit. Natura ergo conditionis est suspendere consensum, vel efficiun. Hoc notato.

Resp. 1. Verbis S. Tb. q. 47. art. 5. dicentes: Conditio apposita aut est de praesenti, aut de futuro. Si de praesenti, & non est contraria matrimonio, sive sit honesta, sive in honesta, stat matrimonium, stante conditione, & ea non stante non stat. Sed si est contraria bonis matrimonii, non efficitur matrimonium; si

autem sit conditio de futuro, aut est necessaria, sicut Sole oriri cras, & tunc est matrimonium: quia talia futura sunt praesentia in causis suis; aut est contingens, ut datio pecunia, vel acceptatio parentum, & tunc idem est iudicium de tali conservu, sicut de consensu qui sit per verba de futuro, unde non facit Matrimonium. Hac S. D.

R. 2. Certum est 1. Quod conditio impossibilis serio adjecta jure naturae invalidet matrimonium in foro conscientia, v. g. Dux te, si dixito Cœlum tetigeris. 2. Etiam est nullum in foro externo, si contrahens expresse declarat, se nolite contrahere, nisi conditio verifieretur. 3. In utroque foro esse validum, si aliquid constet, contrahentes habuisse absolutum consensum. 4. Ese in utroque foro nullum, si verè absoltè interne consentiantur, sed consensum non manifestentur.

Ratio 1: In primo casu nullus datur consensus. In secundo Ecclesia non potest verum internum consensum præsumere, quia expresse constat de suspensione consensu, usque dum conditio impletatur. In tertio nihil deest de requisitis. In quarto deest sensibilis expressio consensu.

Major immo potissimum in praesenti difficultas est, si prater illam conditionem, non adsint alla signa dissensu: Pro quo

Resp. 3. Matrimonium sub conditione impossibili, substantia, ac bona matrimonii non contraria, initum, in foro externo, seu iudicio Ecclesie præsumitur, ac si conditio adjecta non esset adeoque validum, si contrahentes habeant notitiam Statuti Ecclesie eam conditionem rejeciunt, seu habentis pro non adjecta. Ita patet ex Gregorio IX. cap. finali, de Cond. appositi, statuente: Si conditiones, opposite matrimonio, turpes, aut impossibilis fuerint, debent propter favorum ejus pro non adjectis: haberi, puta, in foro externo, sicut jure civili similes conditiones in testamentorum legatis habentur pro non adjectis. Dixa, in foro externo; quia in foro conscientiae esse nullum, si consensus desit, patet ex dictis.

Ratio 1. Nemo præsumitur velle peccare, aut in re tam sancta ad gravi velle nugari, suumque actum facere irritum.

Ratio 2. Qui scit conditionem impossibilem ab Ecclesia rejeci, & matrimonium sic contractum ab Ecclesia validum judicari, & tamen eam aponit, præsumit velle contrahere eo modo, quo Ecclesia intendit & præsumit; nisi aliter mentem suam expletet. Ergo conditio impossibilis, quæ relata sua natura est quidem signum dissensu, supposita notitia Statuti Ecclesie eam à contractu rejeciunt, in foro externo saltem, consensus supponit.

Ex his sequitur, quod cum matrimonium ex utroque contrahentes consensu constet, in utroque requiratur notitia, non solum impossibilitatis conditionis, sed & dicti Statuti Ecclesiastici, cuius ignorans excusat; licet enim non excusat ignorantia juris omnino clari, & omnibus noti, bene tamen incogniti, vel obscuri, circa quod ipsi DD. in variis abeunt sententias.

Oppono: Ecclesia non potest supplere consensum in matrimonio. Ergo.

Negatur cor. Non enim Ecclesia suppleret consensum, nec facit, quod matrimonium ante illam Ecclesia constitutionem sub dicta conditione contractum fai nullum; sed facit, quod in posterum post illam constitutionem, consensus sub tali conditione præsumt debet haberi ut purus, ac absolutus, & matrimonium validum. Potest enim Ecclesia (ut patet de clandestinitate) ponere quadam conditiones, quibus servatis contractus matrimonialis sit, vel non sit validus. Et hoc in favorem matrimonii.

In quo, quoad præsens, consistit ille favor matrimonii?

Dico: Consistit in hoc, quod Ecclesia, eti posset,

sacramenti, id est perpetuitas, seu indissolubilitas, quia hac ei convenit ex natura, & major est post adjecit; dispositur autem circa Matrimonium, pro conservatione ejus. Dum enim est dubia contrahentium intentio, an animo verè contrahendi, vel potius illudendi eam conditione aponant, favore matrimonii præferunt pars conservatrix illius præsumitque verba proferit in sensu absoluto; in dubio enim pro matrimonio iudicandum est, c. fin. de Sent. & res jud. ut explicat Sanchez. Cum enim veritas periculum avertit, si fortè separantur, qui legitime sunt conjuncti, & habunt alii, Ecclesia in dubio eligit, quod anima est tutius.

Este Resp. 3. vera de conditionibus impossibilibus, sive sine de praesenti, sive de præterito, si de futuro?

XXXIX. Affirmo. Ratio: Conditiones impossibilis non præcisè ideò à matrimonio rejeciuntur, quia obligant ad faciendum impossibile, quod respicit futurum sed tantum quia impossibilis sunt: Sed impossibilis reperitur in eis, licet sine de præterito, vel presenti. Ergo.

Notandum hic es differentia inter conditions turpes, & impossibilis, de quibus utrisque, licet in dicto Gregorii sit eadem decisio, est tamen diversa ratio, ut exponit Cornejo. Nam conditio turpis non rejecit præcisè, quia turpis est, sed quia obligat, & incitat ad peccandum; & cum hoc solem convenientia conditione de futuro, id est illa dumtaxat censor rejeci, puta, quia non est contra bono matrimonii, quia, ut ante dictum, nemō præsumit velle peccare, vel nugari in re tam gravi & sancta. Verum conditio impossibilis rejecit præcisè, quia impossibilis est; quia impossibilis reperitur pro qualibet differentia temporis.

Este adem Resp. 3. vera non solum de conditionibus per naturam impossibilibus, v. gr. si dixito Cœlum tetigeris, vel tanges; sed etiam de impossibilibus jure, v. g. si licet contrahere cum consanguinea intra quartum gradum; vel si pater possit sine causa excludere filium?

Dico, esse distinguendum cum praefato Anchore: Si conditio apposita sit contra jure naturae, debet rejeci, in quacumque differentia temporis apponatur.

Ratio: Qui semper est impossibilis, & jure naturae semper idem & invariabilis. Si autem est contra jure humananum, rejecit solum illa, qui apponitur pro tempore, quo jus illud viget, v. g. contra hunc sic: Nubo tibi, si de facto licet ducere consanguineam, est consensus parus, & Matrimonium absolutum.

Ratio est, quæ supra. Si autem adjectur de præterito vel futuro, v. g. Contraho tecum, ut licet licitum fuit, aut erit, conditio non est rejecienda, sed sortitur suum effectum.

Ratio: Quia tollitur à conditione impossibilis.

QUÆRÒ V. Estne validum Matrimonium contractum sub conditione turpi, repugnante substantia, ac tribus bonis Matrimonii, v. g. Dux te, si procuraveris tibi sterilitatem per venena, si te obligaveris ad effundendum semen extra vas, ut non possit sequi generatio, vel ad te exponendum quasnam adulterino, vel, ut non maneat tibi obligatus nisi ad decem annos, vel usquedam inveniam pulchriorem. Vel contraho tecum, sic tamen, ut dominum corporis mei non transferatur in te, ut non sim obligatus tibi servare fidem, ut non simus obligati ad pendum, & redendum debitum.

XL. Resp. esse jure naturae irritum; licet conditio apponatur ab uno, tantum contrahentium.

Ante prob. Nota: ut supra, domum agebar de Polygamia Ex. 1. r. 5. & 6. insinuatum fuit, tria esse bona Matrimonii. 1. Bonum prolis, ut scilicet hæc non vietat positive per media illicita, & non solam generetur, sed & secundum legem Christi educetur. 2. Bonum fidei, non prout hæc est virtus Theologica, sed fidelitas ad non adulterandum, 3. Bonum

ad hoc dist. maj. Ideo præcise, neg. maj. idem & propter aliam rationem ibidem secundo loco adductam, conc. maj. Cum ex natura rei hic nihil contrahit, standardum est decreto Ecclesie, que nihil statuit circa hunc casum, bene tamen circa priorem. Unde aliqui DD. nimirum Abbas, Prepositus, Lanctotus, & alii citati cap. finale, de Condit. oppor. ita sentiunt: Conditiones turpes & impossibilis, que non sunt N.B. contra substantiam Matrimonii, rejeciuntur.

XLI. Quia sentis de conditione honesta, bonis

Matrimonii contraria, v. gr. Contraho tecum, sed hac conditione, ut vivamus in perpetua castitate. Vel at non consummato matrimonio profiteamur Religione?

Resp. Quod irriter matrimonium.

Ratio: Cum hac conditione non stat consensus in substantiam matrimonii. Ergo est nullum. *Prob. ant.* Ius radicale, & potestas ad copulam est substantialis: & intrinseca matrimonio: Sed apposita in ipso contractu hac conditione, ut eterque coniux maneat in perpetua castitate, non solius tollit ipsa auctoritas copula carnalis, nec solum jus proximum, sed etiam ius radicale, & potestas ad illam. Ergo. *Prob. min.* Obligatio numquam petendi ad reddendum debet adiecta in ipso contractu, tollit dictum ius, etiam radicale: Sed tales contraheentes se obligant ad numquam redendum, & petendum debitum. Ergo. *Maj. prob.* Quodlibet tollitur per suum oppositum: Sed ius seu obligatio numquam petendi, & reddendi opponitur juri, & potestis ad copulam, etiam radicali, si apponatur in ipso contractu. Ergo.

Dixi, si apponatur in ipso contractu, pro quo vide n. 40. circa finem. Si enim superveniat matrimonio contracto, non dissolvit illud, immo contractui matrimoniali tacite inest haec conditio, ut posse possit, si velint vovere castitatem, quia si non impedit translatio dominii corporis: non tamen inest, nec inesse potest hac, ut teneantur abstine-re ab usu conjugii: quia sic impedit, illa translatio, adeoque & Matrimonium. Impossible enim est simul & semel suum corpus tradere conjugi ad usum conjugii, & Deo promittere perpetuam castitatem. Dixi, tradere; alius enim de promise, qualis est in voto simplici castitatis, quod si factum sit ante matrimonium, non tollit eius valorem, sed facit solum illicium.

Oppon: In matrimonio dominium distinguunt ab uso, & a jure ad usum, sicut in pluribus aliis rebus dominium directum potest separari a dominio utili. Ergo.

Ad hoc dist. ant. à jure proximo, conc. à radicali, neg. Quia utrumque in presenti impeditur, ut probatum est; quod enim uni traditur, alteri non potest promitti: vel si promittuntur, non fit verus consensus in traditionem. Vide que mox dicentur.

EXAMEN IV.

De Objecto consensus.

Quart. 48. per duas art. & de bonis Matrimonii, q. 49. per sex articulos.

QUÆRO I. Quodnam est objectum esse-entiale con-sensus matrimonialis? Estne ipsa copula carna-lis? Et quod quoad hoc sensit de Matrimonio B. Virginis?

XLIII. Resp. Obiectum esse-entiale consensus ma-trimonialis, non est copula carnalis, sed domi-nium, seu ius in corpus alterius ad procreationem. *Pro. 2.* Unde de essentia & valore matrimonii non est consensus explicitus in copulam carnalem, quo scilicet contraheentes formaliter intendent eam exerce-re. 3. Nec implicitus ex parte contractuum. 4. Be-ne tamen implicitus ex parte contractus. 5. Qui etiam fuit in B. Virgine contraheente cum S. Joseph. 6. Cum quo prouide contractus verum matrimonium.

Ratio 1. p. Illud non est objectum esse-entiale con-sensus matrimonialis, quod non est de essentia ma-trimoniali: Sed copula carnalis non est de essentia ma-trimoniali, ut probatum est supra n. 7. *Resp. 2.* ubi vide. Ergo. Idem est de obligatione formalis & proxima da copulam, cum & illa possit separari, ut patet tum in divortiatis; tum in illis conjugibus, qui ex voto, vel pacto servant castitatem.

Secunda, tertia, & reliqua Partes patent ex S. Thom. hic quest. 48. art. 1. dicente:,, Benè dixerunt illi, qui dixerunt, quod consentire in Matrimonium, est consentire in carnalem copulam implicite, non explicite; non enim debet intelligi, nisi sicut im-plicitus continetur effectus in sua causa. Quia potes-tas carnalis copula, in qua consentire, est cau-sa carnalis copula, sicut potestas utendi re sua est causa usus.,, Hac ibi. Et 3. p. q. 29. art. 2. in c. ait: Matrimonium, sive conjugium dicitur verum ex hoc, quod suam perfectionem attingit. Duplex autem est rei perfectio, prima & secunda. Prima quidem rei perfectio consistit in ipsa forma, ex qua speciem sortitur; secunda vero perfectio consistit in operatione rei, per quam res aliqua suum finem attingit. For-ma autem Matrimonii consistit in quadam invisibili conjunctione animorum, per quam unus conjugum indivisibiliter alteri fidem servare tenetur. Finis autem Matrimonii est proles generanda & educanda. Ad quorum primum pervenitur per concubitum con-jugalem, ad secundum per illa opera Viri & Uxor, quibus sibi invicem obsequuntur ad prolem nutriendam. Si igitur dicendum est, quod quantum ad pri-mam perfectionem omnino verum fuit Matrimonium Virginis Matris Dei & Joseph, quia utecum consenti-t in copulam conjugalem, non autem expresse in copulam carnalem, nisi sub conditione: Si Den-placeret. Unde & Angelus vocat Mariam conjugem S. Joseph, dicens ad Joseph, Matth. 1. Noli timere, ac-cipere Mariam conjugem tuam. Quod expponens Aug. in lib. de Nuptiis & Concupis, dicit: Conjugus vocatur ex prima deponstatione fidei, quam concubitu ne cognoscet, nec fuerat cognitus. Quantum vero ad se-cundum perfectionem, quo est per actum Matrimonii, si hoc referatur ad carnalem concubitum, per quem pro-les generantur, non fuit illud Matrimonium consumma-tum. Unde dicit Ambros. super Lucam: Non te mo-rem, quod frequenter Mariam Scriptura vocat conju-gum, non enim Virginitatis erexit, sed conjugij testi-ficatio. & nuptiarum celebratio declaratio. Habuit tamen illud Matrimonium etiam secundam perfectionem, quantum ad proles educationem. Unde Aug. dicit lib. de Nupti. & Concup. Omne nuptiarum bonus impletum est in illis Parentibus Cœlesti, Proles, fides, & Sacramentum, Prolem, cognoscimus ipsum. Domini-num Iesum; fidem, quia nullum adulterium; Sacra-men-tum; quia nullum divortium; solus ibi nuptialis con-cubitus non fuit. Hac ibi. Ibid. ad 1. Sanctum Hieron. dicentem: Joseph Maria Custos fuit potius, quam Ma-ritus ejus, explicat, quod accipiatu ibi maritus ab actu Matrimonii consummati. Et ad 2. eudem S. Pa-trem dicentem: Cum virum audierit, suspicio tibi non subeat nuptiarum, exponit, quod nuptias vocat nup-tiale concubitum. Videatur ibidem ad 3.

Tandem idem Angelicus Doctor in 4. dist. 30. q. 2. art. 1. q. 2. ad 3. ait: Copulam carnalem ceridisse sub sensu B. Marie. Et post pauca subiungit: Quae quidem copula numquam fuit in proposito ejus, sed erat iam certificata, quod autem numquam regni deberet. Quae duo dicta ne invicem sibi repugnant, opus est dicere (ai Corinjo) D. Thomam posuisse in B. Virgine con-sensus implicitus in copulam ex parte contractus, non verò ex parte contraheentes, sed potius oppo-sitam intentionem. Ergo.

Ratio 2. p. Ad actus humanos, & negotia huma-na valide trahenda sufficit consensus virtualis, & implicitus: ut patet tum in Ministerio Ecclesiæ habente in habitu intentionem faciendi, quod facit Eccle-sia, tum in eo, qui intendit contractum facere iuxta Leges Patriæ, quas ignorat. Ergo.

Ratio 3. p. Contractans cum vero animo se obli-gandi, sed animo interno, non manifestato ante Ma-trimonii consummationem, proficiunt Religionem, va-lide contractus Matrimonium, haec enim duas intentiones non pugnant inter se, quamvis una sit affirmans, & altera negans, non enim sunt de eodem secundum idem: sicut validè suscipitur Ordo: cum animo cum-

numquam exercendi. Subrumo: sed talis in copulam carnalem non habet consensum implicitum ex parte contraheentes, hic enim habet intentionem oppositam. Ergo solum ex parte contractus. Simili est in eo, qui proficit Religionem cum animo ejus statuta non ser-vandi, vel emit æquum cum intentione, eo numquam intendi: quia Professio, & empito est validia, & obligatoria, & tamen non fuit intentio implicita ex parte contraheentes: sed contractus est talis nature, ut ex parte Professionis includatur obligatio ad servanda statuta, & ex parte empionis ius intendi equo, adeoque & intentione implicita ex parte actus.

Nec hoc distractio, nimirum ex parte actus, & ex parte agentis, ex novitate inventa, similes enim distinctiones inventur in Theolog. & Philosophia v. g. ex parte operis, & ex parte operantis; ex parte scientie, ex parte scientis: ex fine intrinseco, vel extrinseco: Sicut si quis det eleemosynam cum intentione satisfaciens pro peccatis, nihil ex parte sua cogitans de sublevacione miserice pauperum, tamen ex parte operis haber intentionem sublevandi illam.

Ratio quart., & aliarum partium simul: Ut ex adductis verbis S. Thom. alliisque Patribus, & Docto-ribus constat, B. Virgo verum contraxis Matrimoniū: Sed illa ex parte sui, seu ex parte contraheentes, ne quidem implicite consensit in copulam carnalem. Ergo solum ex parte contractus, & quasi indirecte. *Cons. pat.*: Quia ad Matrimonii valorem aliquis saltem consensus in copulam est necessarius. Qui enim consentit in causam per se talem, aliquo modo consentit effectum in ea contentum: Sed mu-tua corporum potest est per se causa juris utendi corpore. Ergo. *Prima min. prob.* Tum quia iuxta S. Thom. postea adducendum, aliosque DD. B. Virgo prius emisit Viginitatis: Tum etiam, dato quod hoc non emisit, videtur tamen talis (nimirum implicitus ex parte contraheentes) consensus praedicta-e eius virginitati saltem mentali, seu perfecta Virgi-nitatis proposito, quod habuit, cui tamen non no-nat consensus implicitus præcise ex parte contractus. Ergo.

Nota, totum hoc intelligi de copula carnali so-lum potentiali, sed possibili, hac enim sola est de essentia Matrimonii, in cuius tantum essentia B. V. consensit, non de futura, que est accidente ejus.

XLIV. Oppon 1. contra Matrimonium B. Virginis: Qui vel qua corpus suum promisit DEO per votum ad perpetuam castitatem, non potest illud tradere alteri per contractum ad proles creatio-nem. Sed iuxta S. Thom. 3. p. q. 28. art. 4. B. Vir-go ante desponsationem cum S. Josepho suum corpus DEO per votum promisit ad perpetuam castitatem. Ergo.

2. Hoc Matrimonium ratione consensus impliciti in copulam carnalem nocte Virginitati mentali. Ergo. *Prob. ant.* cum Gon: Nequit fieri, ut intentio, seu tendentia essentia-lier necessaria ex parte actus non sit necessaria etiam ex parte agentis, prout ius ex-ercentis: Sed justa dicta ad Matrimonii valorem requiriatur consensus in copulam carnalem implicitus ex parte contractus. Ergo & ex parte contraheentes. Sed hinc nocet Virginitati mentali. Ergo. *Prob. maj.* Tendentia actus vitalis non est alia, quam tendentia ip-sius agentis esse exercitentis circa tale objectum. Ergo.

Ad 3. ait S. Thom. hic quest. 48. art. 1. ad 3. Illa conditio explicata non solum actui, sed etiam potes-tati contraheante copule carnali: Et ideo est contra-tractus Matrimonio. Immo nec ibi ex parte contractus datus consensus in copulam carnalem, cum exprimatur in ipsa contractu, iuxta subiecta dicta, & fiat pars ejus, adeoque totaliter tollat potestatem in Ordine ad finem intrinsecum Matrimonii, quia potestas coarctatur iuxta conditionem oppositam; quae facit hunc esse verborum contraheantum sensum: Primi quidem contra-tracto tecum, secundo non contra-tracto tecum, ut ex-plicat noster Lactat. Verum intentio debitum non red-diendi non coarctat potestatem, sed eam dat absolu-tum, nec cum animo non exequendi, iuxta dicta in ratione 3. Partis.

Nota, quod salvo valore Matrimonio non possit (solum intendendo secundarios Matrimonii fines) bo-num prolixi excludi positivè (uti fieret in casibus praedictis) licet possit negativè, uti fit in sensibus, & sterilibus nubentibus.

4. Siquitur, B. Virginem fuisse ad copulam car-nalem simul obligatam, nimirum ratione Matrimonii;

& de obligatam, scilicet ratione voti: Sed hæc vide-to si simpliciter stet verum Matrimonium, dist. maj. Si votum sit absolutum, conc. si conditionatum, uti in B. V. neg. Unde S. Thom. in loco objecto sic ait: „Perfectionis opera sunt magis laudabilia, si ex voti, to celebrantur: Virginitas autem in Matre DEI præcipue debuit pollere, & idèo conveniens fuit, ut Virginitas ejus ex voto esset DEO consecrata. Verum quia tempore Legis oportebat generationi, insistere tam mulieres, quam viros (qua secundum carnis originem cultus DEI propagabatur, ante quam ex illo populo Christus nasceretur) Mater DEI non creditur, antequam despontaretur Joseph, „absoluta Virginitatem vovisse; sed licet eam in de-siderio habuerit, super hoc tamen voluntatem suam „Divino commissari arbitrio. Postmodum vero accepto, to responsu, secundum quod mores illius tempori, ris exigebat, simul cum eo votum Virginitatis emisit. Hac ibi. Et ad 1. ait: Quia videbatur esse Lega prohibitus, non dare operam ad relinquendum semen super terram, idèo non simpliciter Virginitatem vovit DEI Genitrix, sed sub conditio-ne: si DEO placaret. Postquam autem innovuit, hoc esse DEO acceptum, absolue vovit, antequam „ab Angelo annuntiaretur., Ita S. D. Ergo B. V. nubendo nihil fecit contra suum votum, quia DEUS B. V. revelavit, ut nuberet.

Ex hac doctrina S. Thom. bene penetrata, facile solvuntur haec instantie: 1. B. Virgo omnes Vir-gutum actus elicunt in gradu heretico, seu excellen-tissimo: Sed votum est actus virtutis Religionis, & votum absolutum est perfectus conditionato. Ergo statu-mus, quod hoc est deus DEO placetur. Postquam autem innovuit, ab Angelo annuntiaretur, Ita S. D. Ergo B. V. nubendo nihil fecit contra suum votum, quia DEUS B. V. revelavit, ut nuberet.

Ad 2. neg. ant. ad prob. neg. maj. Ad hujus prob. dist. ant. in hoc sensu, quod tendentia actus non possit esse nisi simili aliquia sit tendentia agentis, conc. ut pari modo secundum omnem rationem se ha-beant, neg. Oppositum enim patet ex Ratione 3. Partis.

Ad Confirm. detur distinctio illa, ex parte con-tractus, ex parte contraheentes. *Verbum Apostoli* ut ait S. Thom. 3. p. q. 28. art. 4. ad 3. „est intel-ligendum de illis, qui absolute castitatem vovit; quod quidem Mater DEI non fecit, antequam Jo-sephus despontaretur: sed post desponsationem ex communis voluntate simul cum S. Iustino votum de virginitatis emisit. Eadem data, & bene applicata distingue solvuntur haec instantie. 1. Omnes contraheentes totam suam vim habent ad intentio-ne contraheentes. 2. Actus agentium moralium non operantur ultra intentionem illorum. Ergo eodem modo se habent intentiones ex parte contractus, & ex parte contraheentes.

Ad 3. ait S. Thom. hic quest. 48. art. 1. ad 3. Illa conditio explicata non solum actui, sed etiam potes-tati contraheante copule carnali: Et ideo est contra-tractus Matrimonio. Immo nec ibi ex parte contractus datus consensus in copulam carnalem, cum exprimatur in ipsa contractu, iuxta subiecta dicta, & fiat pars ejus, adeoque totaliter tollat potestatem in Ordine ad finem intrinsecum Matrimonii, quia potestas coarctatur iuxta conditionem oppositam; quae facit hunc esse verborum contraheantum sensum: Primi quidem contra-tracto tecum, secundo non contra-tracto tecum, ut ex-plicat noster Lactat. Verum intentio debitum non red-diendi non coarctat potestatem, sed eam dat absolu-tum, nec cum animo non exequendi, iuxta dicta in ratione 3. Partis.

Nota, quod salvo valore Matrimonio non possit (solum intendendo secundarios Matrimonii fines) bo-num prolixi excludi positivè (uti fieret in casibus praedictis) licet possit negativè, uti fit in sensibus, & sterilibus nubentibus.